

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин

Кафедра історії Центральної та Східної Європи
і спеціальних галузей історичної науки

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**Польські геополітичні концепції
і Україна в ХХ–ХХІ ст.**

Освітня програма «Історія та археологія»
Перший бакалаврський рівень

Спеціалізація
Спеціальність 032 «Історія та археологія»
Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
історії Центральної та Східної Європи і
спеціальних галузей історичної науки
протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Опис дисципліни
3. Структура курсу
4. Система оцінювання курсу
5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу
6. Ресурсне забезпечення
7. Контактна інформація
8. Політика навчальної дисципліни

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Польські геополітичні концепції і Україна в ХХ – ХХІ ст.
Освітня програма	«Історія та археологія» Перший бакалаврський рівень
Спеціалізація (за наявності)	
Спеціальність	Спеціальність 032 «Історія та археологія»
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Освітній рівень	бакалавр
Статус дисципліни	вибіркова дисципліна
Курс / семестр	3/6
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 12 год. Практичні заняття – 18 год. Самостійна робота – 60 год.
Мова викладання	українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/

2. Опис дисципліни

Мета та цілі дисципліни	
<p>Мета дисципліни «Польські геополітичні концепції і Україна в ХХ – ХХІ ст.» полягає в тому, щоб, спираючись на методологічні принципи історичної науки, використовуючи найновіші здобутки історіографії, сформувані у студентів знання про польські геополітичні концепції зазначеного періоду. Розглянути основні етапи формування польської ідеології, проаналізувати її складові, здобутки та специфіку в процесі формування українсько-польських відносин.</p> <p>Основними завданнями вивчення студентами дисципліни «Польські геополітичні концепції і Україна в ХХ – ХХІ ст.» є:</p> <ul style="list-style-type: none"> - визначення особливостей формування польської ідеології; - дослідження політичного характеру українсько-польського протистояння; - з'ясування процесу формування концепції інкорпорації; - дослідження федераційних ідей; - характеризувати сучасний стан польської геополітики та місця в ній України. 	
Компетентності	
<p>СК 1. Усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності.</p> <p>СК 2. Усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та в різних контекстах.</p> <p>СК 3. Усвідомлення соціальних функцій історика, розуміння можливості використання історії для досягнення політичних цілей, в тому числі наслідків зловживання історією.</p> <p>СК 4. Здатність використовувати у професійній діяльності науковій праці та інформаційно-довідковій видання (бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи тощо), сучасні інформаційно-пошукові системи.</p> <p>СК 5. Здатність відшуковувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні джерела (архівні та опубліковані документи, етнографічні, картографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.)</p>	
Програмні результати навчання	
<p>ПРН-2 Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності.</p> <p>ПРН-3 Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел.</p> <p>ПРН-4 Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі.</p> <p>ПРН-5 Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.</p>	

3. Структура дисципліни

№ з/п	Тема	Результати навчання	Завдання
1.	Тема 1. Польська політична думка ХІХ – початку ХХ ст.	-Засвоїти процес зародження і формування геополітичних концепцій; -Провести аналіз впливу геополітичних концепцій на розвиток польсько-українських відносин початку ХХ ст.	<ul style="list-style-type: none"> • Тести, • Контрольні запитання, • Завдання для індивідуальної роботи,

			<ul style="list-style-type: none"> • Завдання для самостійної роботи
2.	Тема 2. Польські геополітичні концепції та їх реалізація у 20-х роках ХХ ст.	<ul style="list-style-type: none"> -Проаналізувати основні складові концепції інкорпорації Р. Дмовського; -з'ясувати суть концепції федералізму Ю. Пілсудського; -розкрити процес реалізації концепції федералізму та інкорпорації у політиці Польщі; -показати процес реалізації цих концепцій. 	<ul style="list-style-type: none"> • Тести, • Контрольні запитання, • Завдання для індивідуальної роботи, • Завдання для самостійної роботи
3.	Тема 3. Концепція прометеїзму міжвоєнної Польщі.	<ul style="list-style-type: none"> -Проаналізувати процес зародження концепції прометеїзму; -розкрити процес формування перших прометеївських організацій; -простежити тенденції в реалізації концепції прометеїзму у зовнішній політиці Польщі; -простежити реалізацію концепції прометеїзму у внутрішній політиці Польщі. 	<ul style="list-style-type: none"> • Тести, • Контрольні запитання, • Завдання для індивідуальної роботи, • Завдання для самостійної роботи
4	Тема 4. Польські геополітичні концепції періоду Другої світової війни.	<ul style="list-style-type: none"> -Проаналізувати формування Лондонського еміграційного уряду; -Розкрити процес трансформації польських федераційних ідей; -З'ясувати вплив національної демократії на вирішення українського питання; 	<ul style="list-style-type: none"> • Тести, • Контрольні запитання, • Завдання для індивідуальної роботи, • Завдання для самостійної роботи
5	Тема 5. Україна в геополітиці польської еміграції другої половини ХХ ст.	<ul style="list-style-type: none"> -Паризький журнал «Культура». - Концепції Єжи Гедройця; -Концепції Юліуша Мерошевського; -Україна в планах паризької «Культури». 	<ul style="list-style-type: none"> • Тести, • Контрольні запитання, • Завдання для індивідуальної роботи, • Завдання для самостійної роботи
6	Тема 6. Польська геополітика на сучасному етапі і Україна	<ul style="list-style-type: none"> -Польща і Україна на сучасному етапі; -«Люблінський трикутник»; -Концепція Тримор'я; -Східна політика Республіки Польща. 	<ul style="list-style-type: none"> • Тести, • Контрольні запитання, • Завдання для індивідуальної роботи, • Завдання для самостійної роботи

4. Система оцінювання курсу

Шкала перерахування оцінок

Оцінка в балах	Оцінка за іспит	Оцінка в національній шкалі	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за залік	
90-100	відмінно	5	A	зараховано	
81-89	добре	4	B		
71-80			C		
61-70	задовільно	3	D		
51-60			E		
25-50 (50-100)	Допускається до здачі іспиту (виставляється залік)				
0-25 (0-50) (за роботу в семестрі)	незадовільно (оцінка автоматично виставляється у відомість)	2	FX	Не зараховано	
Сума балів по талону № 1, 2 0-50	незадовільно	2	FX		
Сума балів по талону № 3 0-50	незадовільно	2	F		
Загальна система оцінювання курсу	Розрахунок максимальної підсумкової оцінки з навчальної дисципліни здійснюється згідно кредитно-модульної системи. Максимальна кількість балів, яку можуть одержати студенти під час виконання різних видів робіт становить до заліку:				
	Поточний контроль	Контрольна робота	Колоквіум	Самостійна робота	Всього
	35 балів	30 балів	20 балів	15 балів	100 балів
Семінарські заняття (поточний контроль)	<p>Оцінювання знань студентів на семінарських заняттях проводиться за 5-ти бальною шкалою. На занятті пропонується якісне оцінювання знань студентів шляхом виставлення балів від "1" до "5". Позначення "0" виставляється студентові за відмову від відповіді на занятті через невідповідність, або через відсутність на занятті без поважної причини, що впливатиме на його підсумкову рейтингову оцінку в кінці семестру. Підсумкова кількість балів за роботу студента на семінарських заняттях визначається як середнє арифметичне помножене на коефіцієнт. Середнє арифметичне визначається як сума набраних студентом балів поділена на кількість занять, в яких він брав участь і був оцінений. При цьому відсутність студента на занятті без поважної причини враховується при вирахуванні середнього арифметичного. Кожен студент зобов'язаний взяти активну участь не менше як на одній третині семінарських занять, проведених у групі впродовж семестру.</p> <p>Пропущене з поважних причин заняття студент може "відпрацювати" у формі, визначеній викладачем та кафедрою. При цьому виставлення оцінки не передбачається, але це відпрацьоване заняття не впливатиме на середній арифметичний бал студента. Як правило "відпрацювання" проходить у вигляді написання і захисту реферату на визначену викладачем тему (вимоги до додаткової</p>				

	реферативної роботи встановлюються викладачем та кафедрою окремо).	
Вимоги до контрольної роботи	Написання контрольної роботи є обов'язковим для виставлення підсумкової оцінки при заліку. У випадку, якщо студент з якихось причин не написав контрольної роботи, він вважається таким, що не виконав усіх видів робіт, що передбачаються навчальним планом на семестр з даної дисципліни. Такий студент має змогу скласти екзамен за талоном № 2, але для цього він повинен виконати передбачене кафедрою завдання. Контрольна робота передбачає формулювання 5 завдань: 2 теоретичних, 1 практичного (на знання історичних джерел), 1 знання термінів та 1 на знання хронології. Критерії оцінювання завдань на контрольній роботі (наведено максимальну кількість балів, яку можна здобути за відповідь на кожне завдання):	
	Завдання	Кількість балів
	1 теоретичне	10 балів
	2 теоретичне	10 балів
	3 практичне	5 балів
	4 знання термінів	3 бали
5 знання хронології	2 бали	
Колоквіум	Оцінювання рівня засвоєння цілого блоку питань, що виноситься на самостійне вивчення студентів відбувається у вигляді усного колоквіуму. Перелік питань додається. Критерії оцінювання колоквіуму (оцінюється в діапазоні від 0 до 20 балів)	
	Критерії	Бали
	глибока, розгорнута відповідь зі знанням джерел та історіографії	16-20 балів
	правильна стисла відповідь	12-15 балів
	поверхова відповідь	8-11 балів
	поверхова відповідь з наявністю окремих помилок	4-7 балів
	розкриття окремого аспекту питання	1-3 бали
	неправильна відповідь або її відсутність	0 балів
Самостійна робота	Самостійна робота студента є основним видом засвоєння навчального матеріалу у вільний від аудиторних занять час. Метою самостійної роботи є вироблення студентами навичок і вміння працювати з літературою, віднаходити головні, стержневі аспекти проблем, що потребують твердого засвоєння, здатності визначити свою позицію щодо дискусійних ідей чи концепцій і аргументовано її обґрунтувати. Предметом самостійної роботи студентів є опрацювання ними як окремих тем програми курсу в цілому, так і деяких розділів тем, написання рефератів, підготовка реферативних матеріалів з наукових публікацій по важливих проблемах даної навчальної дисципліни. Перевірка рівня засвоєння матеріалу самостійно опрацьованих тем чи окремих розділів здійснюється у вигляді та написання реферату. Критерії оцінювання реферату (оцінюється в діапазоні від 0 до 15	

(10) балів)	
Критерії	6 семестр
● глибоке розкриття проблеми, з відображенням авторської позиції	- 12-15 балів
● обґрунтоване розкриття проблеми	- 9-11 балів
● тема розкрита неповно	- 6-8 балів
● реферат суто компілятивного рівня	- 3-5 балів
● розкритий лише окремий аспект	- 1-2 бали
● реферат не зарахований	- 0 балів

6. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення	Мультимедіа (відеофайли, рисунки, схеми)
Література:	
<p>— Хрестоматія з історії західних та південних слов'ян (Давня доба, Середньовіччя) Навч. посібник / упорядник В. І. Яровий та ін. К., 2011. 416 с.</p> <p>— Дейвіс Норман. Боже ігрище. Історія Польщі. К. 2008. 1079 с.</p> <p>— Дильонгова Г. Історія Польщі 1795–1990. К. 2007. 237 с.</p> <p>— Зашкільняк Л. О., Крикун М. Г. Історія Польщі: Від найдавніших часів до наших днів. Львів, 2002.</p> <p>— Історія Центрально-Східної Європи. Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів / За ред. Л. Зашкільняка. Львів, 2001. 660с.</p> <p>— Комар В. Л. Концепція прометеїзму в політиці Польщі (1921–1939 рр.). Івано-Франківськ 2011. 360 с.</p> <p>— Комар В. Л. В орбіті польського прометеїзму. Проект «Україна»: Галичина і Волинь у складі міжвоєнної Польщі. Колективна монографія. Автор і упорядник М. Литвин. Харків: Фоліо, 2017. С. 145–167.</p> <p>— Комар В. Л. “Бюлетень польсько-український” у суспільно-політичному житті Галичини в 1932–1938 роках. Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Гол. редкол. Іван Патер. Львів, 2017. Вип. 29: На пошану Миколи Литвина. С. 406–414.</p> <p>— Комар В. Л. Східна Галичина і Західна Волинь у політиці прометеїзму міжвоєнної Польщі // Українсько-польські відносини. Новітня доба / [відп. ред. Микола Литвин]. Львів, 2017. С. 230–244.</p> <p>— Комар В. Л. Молодіжна політика в санаційній Польщі 1930-х років. Наукові зошити історичного факультету Львівського університету. Збірник наукових праць. 2018–2019. Випуск 19–20. Ювілейний збірник на пошану Степана Качараби. С. 98–112.</p> <p>— Комар В. Л. Українське питання в національній політиці міжвоєнної Польщі. Волинь – 43: міфи і реальність. Збірник наукових праць / Упорядн. Кучерепа М. М., Шваб А. Г. Луцьк, 219. С. 83–92.</p> <p>— Комар В. Л., Лофердюк О. Українська Гуцульщина в контексті національної політики Польщі 30-х рр. ХХ ст. Гуцульщина – слов'янська Атлантида: історія, культура, туризм, персоналістика: з нагоди 70-ліття Петра Сіреджука. Івано-Франківськ, 2019. С. 58–72.</p> <p>— Комар В., Комар І. Українці у міжвоєнній Польщі // Ukraińcy i ich sąsiedzi na przestrzeni wieków: polityka, gospodarka, religia, kultura i życie codzienne. Monografia naukowa pod red.: prof. Roman Drozd, dr hab. Bohdan Halczak. Słupsk–Warszawa, 2020. С. 122–133.</p> <p>— Комар В. Л. Про автора // Дрозд Р. Вигнали і забрали. Позбавлення українців їхньої малої батьківщини в комуністичній Польщі. Івано-Франківськ–Слупськ: «Лілея-НВ», 2020. С. 203–206.</p> <p>— Кріль М. М. Історія країн Центрально-Східної Європи (кінець ХХ – початок ХХІ ст.): Навчальний посібник. К.: Знання, 2008. 284 с.</p>	

- Яровий В. І. Історія західних і південних слов'ян у XX столітті. Курс лекцій. Київ, 1996.
- Яровий Я. І. Новітня історія Центральноєвропейських та балканських країн. XX століття. Київ, 2005.

Ресурси курсу

Інформація про курс розміщена на сайті дистанційного навчання Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

<https://d-learn.pnu.edu.ua/>

7. Контактна інформація

Кафедра	Кафедра кафедри історії Центральної та Східної Європи і спеціальних галузей історичної науки м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57, Гуманітарний корпус, каб. 604. Тел.: +80342 59-61-46 Email: kis@pnu.edu.ua Ст. лаборант кафедри: Дідик Олександра Дмитрівна
Викладач	 Комар Володимир Леонович доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії Центральної та Східної Європи і спеціальних галузей історичної науки Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
Контактна інформація викладача	+380975288077 volodymyr.komar@cnu.edu.ua

8. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету. Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагиату/
Пропуски занять (відпрацювання)	Можливість і порядок відпрацювання пропущених здобувачем освіти занять регламентується Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів освіти ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора № 799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.).
Виконання завдання пізніше встановленого терміну	У разі виконання завдання здобувачем освіти пізніше встановленого терміну, без попереднього узгодження ситуації з викладачем, оцінка за завдання – «незадовільно», відповідно до Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора № 799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.).
Невідповідна поведінка під час	Невідповідна поведінка під час заняття регламентується рядом положень про академічну доброчесність та може призвести до відрахування здобувача вищої освіти «за порушення навчальної

заняття	дисципліни і правил внутрішнього розпорядку вищого закладу освіти», відповідно до <u>Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів вищих закладів освіти</u> (затверджене наказом Міністерства України № 245 від 15.07.1996 р.).
Додаткові бали	Студент має змогу також отримати додаткові бали, пройшовши навчальний курс у вигляді неформальної освіти з отриманням сертифікату в межах тематики дисципліни впродовж навчального семестру; взявши участь у науковому, освітньому чи прикладному проєкті, конференції, круглому столі, інших видах наукової активності, які відповідають профілю дисципліни; опублікувавши наукову працю, яка відповідає профілю дисципліни. Відповідно до <u>Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника»</u> (введено в дію наказом ректора № 799 від 26.11.2019р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.). відповідні студенти можуть отримати додаткові бали на підставі рішенням кафедри міжнародних відносин.
Неформальна освіта	Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується <u>Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (Редакція 3)</u> (введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.).

**Викладач,
доктор історичних наук, професор**

Комар В. Л.